Warszawa, dn. 12.10.2018 r.

Prof. dr hab. Andrzej Piotr Wiatrak
Uniwersytet Warszawski, Wydział Zarządzania,
Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania
Zakład Zarządzania Publicznego

Recenzja pracy doktorskiej Mgr Sylwii Marek
pt.: „*Implementacja modelowania normatywnego w promocji turystyki wiejskiej i agroturystyki*"

I. Formalna podstawa recenzji

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani Mgr Sylwii Marek przygotowana została na podstawie decyzji Rady Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej w Poznaniu (pismo WIZ-11/362/2018 z dnia 25 września 2018 r. – podpisane przez Dziekan Wydziału Dr hab. inż. Magdalenę Wyrwicką – prof. nadzw.).

II. Ocena doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy

1. Od lat osiemdziesiątych XX wieku obserwuje się zainteresowanie turystyką alternatywną, w tym agroturystyką, zarówno ze strony nauki, jak i praktyki, co znalazło odzwierciedlenie w rozwoju tej formy turystyki. Zainteresowanie to dotyczy także Polski, przy czym wiele zostało jeszcze do zrobienia w zakresie funkcjonowania sieci gospodarstw agroturystycznych i prowadzenia przez nie systemu promocji, ale także roli różnych grup interesariuszy w organizacji i funkcjonowaniu tego systemu. Problematyka badań jest zatem aktualna, dlatego też wybór tematu rozprawy doktorskiej uważam za właściwy, pozwalający „wejść w lukę poznawczą i badawczą".
2. Zagadnienia podjęte w pracy mają zarówno znaczenie poznawcze, jak i aplikacyjne, co wynika z treści recenzowanej pracy. Po pierwsze podjęcie

badań w tym zakresie pozwoliło ukazać problematykę modelowania normatywnego i uwarunkowań jego stosowania na przykładzie promocji turystyki wiejskiej, zwłaszcza agroturystyki. Po drugie – ukazać przebieg i uwarunkowania rozwoju turystyki wiejskiej oraz narzędzi jej wdrażania poprzez promocję. I po trzecie - ukazać rolę poszczególnych interesariuszy w tych działaniach oraz uwarunkowania ich zachowań.

3. Reasumując uczynienie omawianej problematyki przedmiotem rozprawy doktorskiej jest ciekawym wyzwaniem, którego rozwiązanie może być podstawą uzyskania stopnia naukowego doktora.

III. Ocena problemu badawczego, celu pracy i pytań badawczych

1. *Problemem badawczym recenzowanej pracy „…jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy i w jakim zakresie modelowanie normatywne promocji turystyki wiejskiej i agroturystyki funkcjonuje w praktyce, gminach wybranych obszarów metropolitarnych*" (s. 15). Z kolei głównym celem „…*była systematyzacja i konsolidacja wiedzy w zakresie modelowania normatywnego, jako sprawnego i efektywnego narzędzia, które można zastosować przy projektowaniu i finansowaniu działań społeczno-prywatnych*" (s. 15).
2. Problem badawczy i cel pracy były z kolei podstawą sformułowania 5 pytań badawczych (s. 103), w których uszczegółowiono zakres badań i problematykę badawczą
3. Przyjęto również cztery aksjomaty dotyczące badanych zagadnień, które były podstawą rozważań w rozprawie, do których Doktorantka powraca – analizując wyniki swoich badań. W mojej ocenie lepiej byłoby przyjąć hipotezy badawcze, gdyż aksjomat jest twierdzeniem, które jest oczywiste, a więc nie wymaga weryfikacji.
4. Tak zakreślony problem badawczy i główny cel pracy oraz przyjęte aksjomaty są ściśle powiązane z tytułem rozprawy, wskazując na jej zakres i analizowane zagadnienia w kolejnych rozdziałach pracy.

5. Podsumowując ocenę celu pracy, problemu badawczego i pytań badawczych należy stwierdzić, że zostały one sformułowane poprawnie i pozwalają określić problematykę rozważań w recenzowanej rozprawie.

IV. Ocena zakresu rozprawy, źródeł informacji i metod badawczych

1. Przyjęty tytuł, problem badawczy, cel pracy i aksjomaty wyznaczyły zakres rozprawy, przy czym:
   - *zakres podmiotowy* – obejmował celowo dobraną próbę 232 osób – reprezentujących pracowników urzędu gmin (77 osób), członków lokalnych grup działania (50 osób), osoby prowadzące działalność agroturystyczną (43 osoby) oraz 62 pozostałe osoby zajmujące się działalnością turystyczną w gminie;
   - *zakres przedmiotowy* – obejmował badania wpływu modelowania normatywnego na promocję turystyki wiejskiej, zwłaszcza agroturystyki;
   - *zakres czasowy* – obejmował badania sondażowe przeprowadzone w trzech powiatach w 2010 r. oraz badania podstawowe przeprowadzone w obszarach metropolitarnych w 2014 r.
   - *zakres przestrzenny* – obejmował badania obejmujące zbiorowość gmin należących do czterech obszarów metropolitarnych Polski: bydgosko-toruńskiego, poznańskiego, szczecińskiego i wrocławskiego, a uzupełniająco (w badaniach sondażowych) – z trzech powiatów północno-zachodniej części Polski, tj. czarnkowsko-trzcianeckiego, myśliborskiego oraz strzelecko-drezdeneckiego.
2. Źródłami informacji były: literatura przedmiotu, wyniki własnych badań przeprowadzonych w formie wywiadu z kwestionariuszem oraz materiały i dokumenty dotyczące badanych zagadnień, m. in. takie jak: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dane dotyczące folderów, broszur, katalogów itd. jednostek samorządów terytorialnych.

3. Literatura przedmiotu cytowana w recenzowanej pracy liczy 80 pozycji z zarządzania, ekonomii i turystyki, przy czym 20% pozycji jest w języku angielskim. Dobór literatury przedmiotu i jej cytowanie obejmowały wszystkie aspekty związane z tematyką rozprawy doktorskiej, a Autorka wykazała się jej znajomością i dobrą prezentacją. Zakres cytowania literatury przedmiotu pozwalał na realizację założeń badawczych przyjętych w pracy, ale nie był optymalny i wyczerpujący.
4. Sposób prowadzenia badań dla tego typu pracy był właściwy, przy czym Doktorantka napisała, że przeprowadziła badania ankietowe, natomiast z ich opisu wynika, że badania zostały przeprowadzone w formie wywiadu z kwestionariuszem.
5. Analiza danych z badań została przeprowadzona głównie w oparciu o tabele i wykresy oraz wskaźniki struktury. Zastosowane narzędzia badawcze nie budzą zastrzeżeń i w sumie oceniam je pozytywnie, natomiast interpretacja wyników badań mogłaby być szersza.

V. Ocena układu pracy

1. Na treść rozprawy – liczącej 285 stron – składa się: 4 rozdziały pracy oraz wstęp, podsumowanie i wnioski – łącznie zawierające 190 stron, a także streszczenie, aneksy, bibliografia, spis tabel, rysunków i wykresów oraz aktów prawnych – liczące 95 stron, w tym aneks – 74 strony.
2. Rozprawa ma charakter empiryczno-teoretyczny, przeważają rozważania wyników własnych badań Doktorantki, a ich podbudową jest literatura przedmiotu.
3. Przyjęty układ pracy pozwala w pełni ukazać problematykę badawczą oraz odpowiedzieć na postawione: problem, cele i pytania badawcze
4. Treść poszczególnych rozdziałów pozwala poznać omawiane zagadnienia (zarówno w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej), a Doktorantka wykazała się znajomością poszczególnych omawianych zagadnień dotyczących modelowania normatywnego, turystyki wiejskiej i jej promocji

oraz roli poszczególnych interesariuszy. Podkreślić należy, że Doktorantka przygotowała swoją rozprawę zgodnie z regułami pracy naukowej, ukazując badane zagadnienia z punktu widzenia teorii, a następnie – na podstawie analizy wyników własnych badań, ale w powiązaniu z literaturą przedmiotu.

5. Rozdział 1 (teoretyczny) jest wprowadzeniem w badaną problematykę modelowania normatywnego i uwarunkowań jego wprowadzania. Rozdział 2 – w większości teoretyczny – ukazuje uwarunkowania rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki wraz z elementami jej promocji. Zasadniczą częścią pracy, która pozwoliła odpowiedzieć na cele i pytania badawcze są rozdziały 3 i 4, z których rozdział 3 zawiera konkretyzację modelu normatywnego w promocji turystyki wiejskiej (a zwłaszcza agroturystyki), natomiast rozdział 4 wyniki badań w tym zakresie.

VI. Ocena merytoryczna pracy

1. Podjęcie tych badań zasługuje na uwagę, a ich wyniki wskazują jakie jest podejście gmin do przygotowania strategii i instrumentów ich wdrożenia, a jednocześnie dostarczają informacji o zachowaniach i opiniach poszczególnych interesariuszy. Ujęcie tematyki badań jest aktualne i dotyczy zagadnień, które dotychczas nie były badane. Podkreślić należy przydatność metodyczną, poznawczą i aplikacyjną prowadzonych rozważań w recenzowanej rozprawie doktorskiej.
2. Doktorantka przedstawiając kolejne zagadnienia nawiązuje do dotychczasowego dorobku oraz potrafi wykorzystać ten dorobek dla potrzeb swojej pracy i kolejno omawianych zagadnień. Na uwagę zasługuje opracowanie modelu normatywnego do promocji turystyki wiejskiej oraz określenie uwarunkowań jego stosowania. Jest to osiągnięcie badawcze warte upowszechnienia.
3. Jednocześnie analizowane zagadnienia zostały uzasadnione wynikami własnych badań Doktorantki, które wzbogacają dorobek w tym zakresie i

mogą być podstawą polityki terytorialnej, ale także polityki rozwoju turystyki oraz polityki w zakresie przedsiębiorczości.

4. Wyniki badań potwierdzają przyjęte założenia badawcze, wskazując, że badani respondenci nie w pełni znają pojęcia wizji i misji oraz ich roli w działaniach samorządu terytorialnego, a także nie w pełni znają strategie tych samorządów oraz ich zapisy, w tym dotyczące turystyki wiejskiej, co może wskazywać na brak dostatecznego uspołecznienia ich przygotowania. Potwierdzają to pośrednio przeprowadzone badania, z których wynika, że w tworzeniu strategii najczęściej brały udział pracownicy urzędów gmin. Niezależnie jednak od znajomości tych strategii badani respondenci widzą potrzebę współuczestniczenia samorządów terytorialnych w finansowaniu promocji turystyki, w tym finansowania promocji walorów turystycznych gmin oraz działań na rzecz podniesienia standardów infrastruktury turystycznej. Wyniki badań wskazują na potrzebę współpracy interesariuszy w działaniach na rzecz rozwoju i funkcjonowania działalności turystycznej, ale też podziału pracy w tym zakresie. Dotychczas brakuje bowiem koordynacji działań w tym zakresie między poszczególnymi interesariuszami, poczynając od uzgodnienia wspólnych działań, a kończąc na finansowaniu promocji agroturystyki, co podnosi koszty jej prowadzenia i nie sprzyja uzyskaniu efektu synergii. Ponadto wyniki badań wskazują, że większość gmin nie prowadzi polityki rozwoju turystyki, a jeśli prowadzą takie działania, to nie są one odpowiednio przygotowane i zorganizowane.
5. Treść pracy – o czym już pisałem – oceniam pozytywnie, ale nie ze wszystkimi stwierdzeniami i oceną w pełni zgadzam się, albo też zwróciłbym uwagę na inne ujęcie badanych zagadnień. I tak:
    - Tytuł pracy wskazuje na rozważania dotyczące turystyki wiejskiej i agroturystyki, podczas gdy agroturystyka jest częścią turystyki wiejskiej. Ponadto z rozważań wynika, że analizowane były głównie zagadnienia agroturystyki, dlatego też z tytułu pracy wykreśliłbym turystykę wiejską;

- W pracy używane jest pojęcie partnerstwo społeczno-prywatne, ale nie zostało ono zdefiniowane. Z rozważań wynika, że raczej chodziło o partnerstwo publiczno-prywatne, ale z elementami społecznymi.
- Doktorantka stwierdza, że finansowanie turystyki wiejskiej pochodzi ze źródeł społecznych, agroturystyki – ze źródeł prywatnych. Z rozważań wynikało, że raczej chodziło o źródła publiczne niż społeczne, a ponadto dlaczego np. finansowanie promocji gospodarstw agroturystycznych nie mogłoby odbywać się ze źródeł publicznych, a zwłaszcza w ramach projektów współfinansowanych przez Unię Europejską. Z drugiej strony, czy np. finansowanie pensjonatów na wsi powinno odbywać się ze środków publicznych lub społecznych?;
- W pracy za mało uwzględniono rolę stowarzyszeń turystycznych (zwłaszcza agroturystycznych) w działaniach na rzecz turystyki wiejskiej oraz ich uczestnictwa w różnych gremiach, współpracy z innymi interesariuszami itd.

VII. Ocena formalna pracy

1. Praca doktorska została przygotowana przez Mgr Sylwię Marek pod kierunkiem Prof. dr hab. Michała Jacentego Sznajdera.
2. Recenzowana praca – jak wynika z jej treści – została przygotowana w ramach dziedziny: nauki ekonomiczne w dyscyplinie: nauki o zarządzaniu, a uzupełniająco w dyscyplinie: ekonomia.
3. Rozprawa została napisana przystępnie, ale z właściwym słownictwem dla nauk ekonomicznych, w tym zwłaszcza – dla nauk o zarządzaniu, a także z zakresu turystyki.
4. W rozważaniach Doktorantka zachowuje logiczny ciąg wywodów, wykazując się umiejętnością prezentacji zjawisk oraz w większości poprawnością wnioskowania i interpretacji wyników.
5. Umieszczone w tekście tabele, rysunki i wykresy – starannie pod względem formalnym przygotowane – wzmacniają wartość informacyjną pracy, ale

szkoda, że Autorka analizując kolejne zagadnienia – nie w pełni uwzględnia powiązanie zawartych tam danych.

6. Cytowana literatura jest – o czym była już mowa – poprawnie podana, ale mogłaby liczyć więcej pozycji, zwłaszcza artykułów.

VIII. Ocena pod względem kwalifikacyjnym

1. Biorąc pod uwagę ocenę: doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy, problemu badawczego, celu pracy i pytań badawczych, zakresu rozprawy, źródeł informacji i metod badawczych, układu pracy oraz ocenę merytoryczną i formalną pracy należy stwierdzić, że praca ta spełnia wymogi rozprawy doktorskiej.
2. Doktorantka – o czym już pisałem – wykazała się znajomością badanej problematyki, przeprowadziła badania, których wyniki pozwoliły wzbogacić istniejącą wiedzę dotyczącą roli modelowania normatywnego w określaniu kierunków promocji agroturystyki i uwarunkowań jej wdrażania oraz zachowań interesariuszy w tym zakresie.
3. Zgłoszone uwagi, niektóre o charakterze dyskusyjnym, nie zmniejszają wartości pracy, ale chciałbym, aby zmusiły Doktorantkę do innego sposobu spojrzenia i być może poprawy pracy, jeśli byłaby publikowana w postaci artykułów lub w całości oraz ewentualnie w przygotowaniu następnych badań.
4. Reasumując uważam, że rozprawa doktorska Pani Mgr Sylwii Marek pt.: „*Implementacja modelowania normatywnego w promocji turystyki wiejskiej i agroturystyki*” spełnia wymogi pracy promocyjnej na stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu, a Doktorantka – po dopełnieniu wszelkich formalności – może być dopuszczona do publicznej obrony swojej pracy. Taki też wniosek stawiam do Rady Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej w Poznaniu.